

Семантика запрошення подібна до семантики прохання: мовець зацікавлений у виконанні дії, але він не впевнений, чи погодиться слухач діяти згідно з його планами: у цих ситуаціях слухач не підвладний мовцеві, хоч мовець і почуває себе господарем ситуації. Тому компонентний склад спонукань-запрошень подібний до компонентного складу спонукань-прохань і містить компоненти «ірреальність», «волюнтативність», «бажаність» і «можливість»:

На десяту запрошую до кабінету вашого голови, хочу з вами порадитись (О. Підсуха);

Просимо, просимо, пане добродію! (П. Куліш).

Однак різниця між запрошенням і проханням існує. А. Вежицька визначає її так: «Якщо я запрошую тебе зробити щось, я насправді не говорю, що я хочу, щоб ти це зробив... Моє бажання є умовним: я не обов'язково буду засмучений або розсерджений, якщо ти цього не зробиш. Людина, що просить, більш зацікавлена, більш дбайлива, ніж людина, що запрошує; крім того, людина, що просить, подає дію як вигідну для неї самої, у той час як людина, що запрошує, подає дію як вигідну для адресата» [2, 82]:

Тут спекотно, прошу в карету (О. Коломієць);

Може, заїдемо до мене, перепочинете. Я тут поруч живу (О. Коломієць).

Ще одним чинником, що відрізняє запрошення від прохання, є те, що прохання, як правило, стосується виконання дії адресатом, запрошення ж стосується сумісної дії. Підтвердження цього знаходимо в прикладах:

Може би ти пішов зі мною на вечерю? (О. Московей);

Може б, ти трошки пішов зо мною у танець? (М. Коцюбинський);

То як, Харитоне Дем'яновичу, поїдеш з нами? (Гр. Тютюнник).

Крім того, запрошення стосується певних сфер людської діяльності: запросити можна в гості, на вечерю, на танець і т. ін. До наведених вище прикладів додамо:

Дорогі діти і внучки мої брильянтові! Кланяється вам низенько ваша мати і баба та жеде вас у гості хоч на днину, якщо вже не можна вирватись надовше (Гр. Тютюнник);

– Прошу до хати!

[– Дякуємо!] (А. Любченко);

[Він питав мене, чому я не ходжу в міський парк.]

– Так що, [– сказав він, –] мені дуже хотілося б пройтись із такою красунею по парку... біля бюсту Карла Маркса, пропустим.

[Я сказала, що взагалі рідко виходжу з дому] (М. Хвильовий).

Таким чином, семантична структура спонукань-запрошень містить ті самі компоненти, що й семантична структура спонукань-прохань («ірреальність», а саме «бажаність» і «можливість», і «волюнтативність»), але від прохань запрошення відрізняють прагматичні чинники, а саме те, що запрошення стосується певних сфер людської діяльності, причому людина, що запрошує, подає дію як привабливу для адресата. Запрошення – це завжди сумісна дія.

Інтонація запрошення близька до інтонування прохання.

Таким чином, реченням-реквестивам, як і кожному з інших семантико-прагматичних різновидів спонукання, відповідає певний набір суб'єктивно-модальних значень. Обов'язковими для спонукального значення є семи «волюнтативність» та «ірреальність». Ірреальній складовій відповідає вираження у висловленні одного із суб'єктивно-модальних значень – можливості, бажаності, необхідності, що сприяє диференціації окремих різновидів спонукання. Кожне з цих значень взаємодіє з різною за характером оцінкою дій, процесів, станів речей – важливим складником спонукального значення.

Всебічний аналіз непрямих реквестивних висловлень також довів необхідність врахування складної взаємодії різних рівнів організації речення, передусім впливу його комунікативної перспективи на формування модальності спонукання як явища семантичного рівня. Співвіднесеність модального значення з мовленнєвою ситуацією – складом її учасників й умовами, за яких відбувається мовленнєве спілкування, – зумовлене звернення в роботі також до прагматичного аналізу, а саме аналізу в системі понять теорії мовленнєвих актів. Аналіз висловлення з точки зору відображуваної в ньому мовленнєвої ситуації допомагає повніше описати механізми формування спонукальних висловлювань як непрямих.

Література:

1. Беляева Е. И. Прагматика модальности / Е. И. Беляева // Функциональные, типологические и лингводидактические аспекты исследования модальности (тез. докладов конференции). – Иркутск, 1990.
2. Вежицкая А. Речевые акты / А. Вежицкая // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1985. – Вып. 16. – С. 251–275.
3. Косилова М. Ф. К вопросу о побудительных предложениях / М. Ф. Косилова // Вестник Московского университета. – М., 1992. – № 4. – С. 48–56.

УДК 821.111 Т.С. Елиот

Н. В. Науменко,

СТИЛЬОВА ВАРІАТИВНІСТЬ У ТВОРЕННІ ПОЕТИКИ ДИТЯЧОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ Т. С. ЕЛІОТА «КОТОЗНАВСТВО ВІД СТАРОГО ОПОСУМА»)

У статті з позицій мовностилістичного та літературознавчого аналізу розглянуто вірші Т.С. Еліота, які склали збірку «Котознавство від Старого Опосума» (1939). Показано, що чергування стильових елементів зумовило особливу жанрову палітру творів, варіативність їх сприйняття реципієнтами різного віку, а отже, викликає нову хвилю інтересу до анімалізму в літературі.

Ключові слова: поезія, література для дітей, творчість Т. С. Еліота, мовний стиль, іронія, інтертекст, сприйняття.

STYLISTIC DIVERSITY IN CREATION OF THE POETICS OF A LITERARY WORK FOR CHILDREN (BASED ON T. S. ELIOT'S OLD POSSUM'S BOOK OF PRACTICAL CATS)

The article represents the results of stylistic and literary critical analysis of T.S. Eliot's poems selected from Old Possum's Book of Practical Cats (1939). There was shown that the alternation of speech elements had conditioned the special genre palette of the verses, the variety of their perception by different aged readers, and thus the book could evoke the new wave of interest to animalism in literature.

Keywords: poetry, literature for children, T.S. Eliot's works, speech style, irony, intertext, perception.

СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ВАРИАТИВНОСТЬ В СОЗДАНИИ ПОЭТИКИ ДЕТСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ СБОРНИКА Т.С. ЭЛИОТА «КОТОВЕДЕНИЕ ОТ СТАРОГО ОПОССУМА»)

В статье с позиций стилистического и литературоведческого анализа рассмотрены стихотворения Т.С. Элиота, составившие сборник «Котоведение от Старого Опоссума» (1939). Показано, что чередование стилевых элементов обусловило особую жанровую палитру произведений, вариативность их восприятия реципиентами разного возраста, а посему вызывает новую волну интереса к анимализму в литературе.

Ключевые слова: поэзия, литература для детей, творчество Т.С. Элиота, речевой стиль, ирония, интертекст, восприятие.

«Щоб усвідомити багатомірність поезії, потрібно зрозуміти, що аудиторія дітей та аудиторія дорослих зовсім не виключають одна одну, хай навіть дорослі – професійні літературознавці» [7, с. 56]. Мова поезії для дітей у будь-якій літературі – це мова, організована шляхом відбору, поєднання таких естетично-мовних засобів, як ритмомелодика, художня метафора, епітет, поетична лексика і фразеологія. Мудрість світу відкривається дитині через мову, а мова – найбільш універсальна форма вираження цієї мудрості.

За словами Тамари Денисової, Т.С. Еліот завжди вважався поетом «серйозним», він порушував у свої творах важливі філософські питання. А тому «несподіваний» характер іронічно-ексцентричної поетичної збірки «Котознавство від Старого Опосума» зумовив меншу увагу дослідників, притому що місткі, важкі для сприйняття твори – «Безплідна земля», «Порожні люди», «Великопісна середа», «Чотири квартири» – розглянуто доволі ґрунтовно, навіть на рівні окремих монографій.

«Котознавство...», як і значна кількість творів Еліота, позначене діалогом, який відбувається між різними реаліями, культурами, міфологіями та сюжетами. Коли придивитися до цих поезій пильніше, то неважко буде помітити не лише тематичну спільність із віршами дорослими, а й спільність у засобах поезици, стилістики, версифікації. І це ще раз засвідчує цілісність мистецької індивідуальності поета.

Мета цієї роботи – на основі модерністських текстів Т.С. Еліота, котрі належать до масиву «дитячої» літератури, установити специфіку функціонування різних мовностильових елементів та їхню роль у вираженні композиційних, жанрових і проблемних складників твору.

У світовій словесній анімалістиці «котяча» тема посіла особливе місце. Знакові художні, філософські та публіцистичні твори, присвячені котам, наявні фактично в кожній національній літературі: «Життєві погляди Кота Мурра...» Е.Т.А. Гофмана; «Ваш покірний слуга Кіт» Сосекі Нацуме; сонет «Коти» Ш. Бодлера та присвячена даному твору наукова стаття ідеолога «нової критики» Дж. К. Ренсома; збірка мініатюр «Пограничні історії про кошенят» Людмили Петрушевської. Не менш колоритні образи котів у творах Ш. Перро, братів Грім, Л. Тіка, Л. Керролла, К. Коллоді, М. Булгакова, О. Толстого, Е. Успенського, В. Голобородька... Завважимо ще один із найсвіжіших прикладів «котознавства» в українській літературі – видану 2008 року в Луцьку антологію віршів «Кіт Матіфас та інші».

Дитячий літературний бестіарій виявляє значну неоднорідність як у жанровому, так і у стилістико-семантичному сенсі. Лише в англійському письменстві наявно чимало прикладів філософічних, глибоко «дитячих» творів про тварин, невіддільних від «дорослої» літератури.

Таким зокрема, є цикл віршів Еліота «Котознавство від Старого Опосума» (інша назва – «Популярна наука про кішок, написана Старим Опосумом»). Довгий час він уважався другорядним на тлі серйозних філософських шукачів літератора. Проте саме завдяки цій книжці поет-інтелектуал потрапив в історію світового шоу-бізнесу і був посмертно удостоєний премії «Тоні» в номінації «Краще лібрето мюзиклу» (йдеться про «Котів» Ендрю Ллойда Веббера).

Українські митці та науковці лише нещодавно віддали належне цьому унікальному витвору поета-філософа. 2008 року у видавництві «Грані-Т» «Котознавство від Старого Опосума» видано в повному українському перекладі Івана Андрусика; по «гарячих слідах» опубліковано рецензію Юлії Джугастрянської «Для «дорослих» дітей і «дитячих» дорослих» [1] та статтю Олени Панової «Джерела анімалістичної образності в поетико-стильовій традиції творів Т.С. Еліота «Практичне котоведення, або книга старого Опосума» та Е.Т.А. Гофмана «Життєві переконання кота Мурра вкупі з фрагментами біографії капельмейстера Йоганнеса Крейслера, що випадково вцілилися в макулатурних листах» [3].

Зрозуміло, письменник не взявся б до «котячої» теми, якби не поділяв відому у всьому світі любов англійців до кішок. Він не лише тримав їх у себе вдома, а й охоче вигадував, на прохання друзів і знайомих, незвичайні клички їхнім вусатим улюбленицям. Одні з них виходили смішними та абсурдними, але звучними, інші – простими, однак усі вони відповідали котячим характеристам.

У цьому контексті значущим у стилістиці «Котознавства...» є вживання «промовистих імен»: Макавіті – «таємничий кіт», вірогідне сполучення шотландського префікса «Мас» із іменником «cavity» – «печера, порожнина», типовий хронотоп пригодницького твору; Ненажера та Мишозварський – втілення архетипу одного зі смертних гріхів; Повторення Закону – ім'я старезного вельми досвідченого кота; Рам-Там-Тагер – «кіт навпаки», Морган, Ревучий Тигр – коти-пірати; Містофель, Гус (скорочене від Аспарагус) – коти-любители мистецтв; Бастофер Джонс – завсідник клубів; Скімблшенкс – кіт-залізничник.

У художній літературі зображення тварин є способом образно-естетичного впливу на читача. Еліот, як і інші письменники, користується широко розповсюдженим способом зображення тварин – прийомом антропоморфізму. Представників тваринного світу наділено здібностями до роздумів і переживань, події і людські характери в творі розкриваються через сприйняття тварини. При цьому тварини олюднюються так, що часом виявляються лише приводом для міркувань про людські проблеми і вдачі.

Зображення життя людей через образи тварин – це одне з головних завдань анімалістичного жанру в художній літературі. Хоча, як твердить Євгенія Чернокова, воно й «заважає» письменникові зосередитись на описовій феноменології [4, с. 253], але ж літератор – не «чистої води» науковець, він має повне право на художній домисел задля перетворення знака (в даному разі – живої істоти та слова на її позначення) на образ, іншими словами – доповнення його внутрішньою формою, яка дасть змогу досягнути явище повніше.

Серед способів авторського стилю у «Котознавстві...» показовим є вживання великої заголовної літери або виділення слова чи синтаксичного періоду великими літерами (вживання великої букви на початку речень і поетичних рядків, згідно з правилами традиційної граматики та поезици, не враховано). Наприклад:

The Naming of Cats is a difficult matter,

It isn't just one of your holiday games;

You may think at first I'm as mad as a hatter

When I tell you, a cat must have THREE DIFFERENT NAMES.

*First of all, there's the name that the family use daily,
Such as Peter, Augustus, Alonzo or James,
Such as Victor or Jonathan, George or Bill Bailey –
All of them sensible everyday names [6].*

Навіть у цитованому першому творі – «Назвати kota» – звернена до читачів різного віку настанова ліричного персонажа сповнена філософськими мотивами. Передусім це алюзія до тієї глави книги «Буття», де мовиться про те, як Адам давав імена рослинам і тваринам; добір саме *trьох* імен, із яких одне – «*the name that the family use daily*» («для хатнього вжитку»), друге – «*fancier names [that] sound sweeter*» («неповторне, шляхетне й чарівне»), третє – «*ineffable effable Effanineffable*» («птаємне», що «кіт його знає, та не видає»; дослівно цей зворот можна перекласти як «невимовне вимовне мовневимовне»), – це й відгомін тривимірності буття, і данина аюрведичній (можна додати – і слов'янській) традиції давати дітям (а домашні kota також певною мірою діти!) по декілька імен, аби уберегти від злих сил.

Невимушена, щира мова оповідача, витримана у ключі розмовного стилю з елементами словесної гри увиразнюється дієсловами неозначеної форми та модальними:

*But above and beyond there's still one name left over,
And that is the name that you never will guess;
The name that no human research can discover--
But THE CAT HIMSELF KNOWS, and will never confess [6].*

Наступний вірш – портрет архетипної домашньої тваринки, «порядної кішки Гамбі»:

*I have a Gumbie Cat in mind, her name is Jennyanydots;
Her coat is of the tabby kind, with tiger stripes and leopard spots.
All day she sits upon the stair or on the steps or on the mat;
She sits and sits and sits and sits – and that's what makes a Gumbie Cat! [6]*

Ця домашня кішка має незвичайне ім'я, а тому поводитьсь і буденно («*All day she sits beside the hearth or on the bed or on my hat*»), і небуденно – мишей не ловить, а навчає музики, готує їм борщ і кашу, а також «під музику бітлів» шикує тарганів (2, 9; тут очевидна гра слів: в оригіналі кішка зробила татуювання жука – «beetle», а перекладач задля комічного ефекту увів сюди «музику бітлів», котрих у момент написання книги ще й на світі не було).

У казковій, на перший погляд, розповіді оприявлено дуалістичну філософему «день / ніч». Спостереження за нічним способом життя, який зазвичай ведуть kota, дозволив нараторові, а потім і реципієнтові, побачити чимало чарівного в поведінці простої тварини.

Проте чільною в збірці є інтонація гри. І гра ця відбувається на багатьох рівнях, зокрема й на мовностильовому. Передусім важливим ігровим маркером книги є гра в слова – творення складних слів-неологізмів. Цей момент ураховано в українському перекладі: «Book of Practical Cats» = «Котознавство». Адже саме способом основокладання створено значну кількість наукових термінів: «нечуйвігер», «філологія», «природознавство», «життепис», «учитель-словесник», «виставка-ярмарок» тощо.

З другого боку, у повсякденній, надто ж дитячій мові, основокладання є шляхом до осягнення етимології слів та намагання надати їм нового значення. Цьому присвячено окремий розділ книги К. Чуковського «Від двох до п'яти» – «Народні витоки дитячого мовлення», хрестоматійні приклади з якого увійшли до активної лексики: «*волосетка*» – сітка для волосся; «*я намакаронился*», «*я безумительно люблю кисанек*» (безумно + изумительно), «*стрекозёл – муж стрекозы*» [5, с. 3–39].

Складні слова часто виступають іменами головних героїв: MUNGOJERRIE AND RUMPELTAZER (у перекладі І. Андрусяка – Ненажера та Мишовзварський, у російському перекладі А. Сергєєва – Уходжерри та Хвостохват), GROWLTIGER (Ревучий Тигр), TUMBLEBRUTUS (Загризайло), Lady GRIDDLEBONE (в Андрусяка – панянка Хвостославська, у Сергєєва – Леди Грызотон; див. 2). Такі імена притаманні варіаціям на теми пригодницьких історій, що їх так люблять діти: «Останній бій Ревучого Тигра», «Про страхітливую битву пекінесів і поліклів за участі мопсів і шпіців, у яку втрутився Великий Румпус», «Кіт Морган оповідає про себе».

Відбито у циклі також характерну для дитячого світогляду «гру в навпаки» (вірш «Рам-Там-Тагер»):

*The Rum Tum Tugger is a Curious Cat:
If you offer him pheasant he would rather have grouse.
If you put him in a house he would much prefer a flat,
If you put him in a flat then he'd rather have a house.
If you set him on a mouse then he only wants a rat,
If you set him on a rat then he'd rather chase a mouse [6].*

Аби показати сутність цього «дивного kota навпаки», автор удається до відхилень у мовній нормі:

*Yes the Rum Tum Tugger is a Curious Cat –
And there isn't any use for you to doubt it:
For he will do*

As he do do

And there's no doing anything about it! [6]

Поезія «Таємничий Макавіті» за стилем – вірєць детективу, транспонованого у вірші, або ж вербалізована, характерна для дітей усіх часів і народів гра у хованки та «козаки-розбійники»:

*Macavity, Macavity, there's no on like Macavity,
He's broken every human law, he breaks the law of gravity.
His powers of levitation would make a fakir stare,
And when you reach the scene of crime--Macavity's not there!
You may seek him in the basement, you may look up in the air--
But I tell you once and once again, Macavity's not there!*

Більшої захопливості цьому віршеві надало оксиморонне сполучення домінантного античного розміру (пеону другого) та перенесення наголосів із сильної долі на слабку – як-от у слові «levitation», у котрому наголошено не передостанній, а останній голосний і з'являється додатковий наголос при другому голосному, або у слові «basement» (підвал), котре, виступаючи в даному разі як стопа спондею, акцентує ціле слово як ключове – саме те місце, де таємничого kota варто шукати передусім.

Не менше люблять діти гратися «в поїзд». Із буднями залізничників, тонкощами та реаліями їхнього життя читача знайомить вірш «Скімпшенкс, залізничний кіт», розмір якого співзвучний із ритмом стукоту коліс:

*In the watches of the night he [Skimbleshanks] is always fresh and bright;
Every now and then he has a cup of tea
With perhaps a drop of Scotch while he's keeping on the watch,
Only stopping here and there to catch a flea.
You were fast asleep at Crewe and so you never knew
That he was walking up and down the station;
You were sleeping all the while he was busy at Carlisle,
Where he greets the stationmaster with elation.
But you saw him at Dumfries, where he speaks to the police
If there's anything they ought to know about:
When you get to Gallowgate there you do not have to wait--
For Skimbleshanks will help you to get out!
He gives you a wave of his long brown tail
Which says: «I'll see you again!
You'll meet without fail on the Midnight Mail
The Cat of the Railway Train.» [6]*

Водночас дуже потужною є «доросла», філософсько-рефлексивна стильова домінанта «Котознавства...». У контексті вивчення мовностильової варіативності цієї книги на увагу заслуговують *інтертекстуальні* мотиви – цитат, алюзій, ремінісценцій, які, будучи перенесеними з однієї текстової парадигми в іншу, набувають нових значень. Зокрема, з загального ігрового контексту виокремлюється восьмий вірш збірки Еліота – «Old Deuteronomy» («Старенький кіт Повторення Закону»). Відзначається він інтертекстуальністю на рівні свого заголовка: словосполучення «Повторення Закону», котре є фразеологізмом як конкретна назва біблійної книги, постає іменем kota – головного ліричного суб'єкта, натякаючи на поважний вік.

*Old Deuteronomy's lived a long time;
He's a Cat who has lived many lives in succession.
He was famous in proverb and famous in rhyme
A long while before Queen Victoria's accession.
Old Deuteronomy's buried nine wives
And more – I am tempted to say, ninety-nine;
And his numerous progeny prospers and thrives
And the village is proud of him in his decline.*

У лексикографічних джерелах, зокрема у словнику Вебстера, подається таке тлумачення слова: «Deuteronomy» – it's the fifth book of the Old Testament, or in the style of biblical book of Deuteronomy» [8, с. 617]. Особливої уваги набуває нумерологічна складова тексту цього вірша, зокрема в аспекті вживання цифр 9 і 99. Ще раз звернімо увагу на рядки:

*Old Deuteronomy's buried nine wives and more.
I am tempted to say ninety-nine [6]*

У центрі уваги опиняються числа 9 і 99, що мають такі значення:

- відносно християнських і мусульманських вірувань: IX століття до н. е. – останні 900 років до Різдва Христового, IX століття н. е. – перші 900 років від Різдва Христового; число 99: в ісламі чотки мають 99 намистин – циклічне число, відповідне Божественним іменам. Соту намистину, відповідну імені Бога, можна знайти лише в раю;

- щодо ритуалів: існує повір'я, що кішка має 9 життів (про самого Повторення Закону ліричний оповідач говорить те саме). Зауважимо, що за своєю стильовою спрямованістю книга «Повторення Закону» носить характер довгого прощального слова з виразними імперативними модуляціями, зверненого Мойсеєм до ізраїльтян напередодні їхнього переходу через Йордан і завоювання Ханаану. Сучасні українці по-різному можуть ставитися до змісту цієї книги, адресованої конкретному поколінню юдеїв, та водночас саме у її тексті наявна корисна настанова: «Правди, правди шукай, аби ти був живим...». Її, умовно кажучи, має взяти на озброєння й філолог.

У своїй, за висловами численних критиків, «несподіваній» книзі Т.С. Еліот не лише творчо переосмислює традиції літературного бестіарію. Показ людського життя через призму котячих манер і повадок, увиразнений поєднанням різних мовностильових засобів, дозволив поетові репрезентувати новий погляд на звичні речі, постаті й характери. Привабливість анімалістичного образу kota для адресата поезії – як маленького, так і дорослого – Еліот підкреслює такими мовними засобами: різними за семантикою звертаннями до читача; утвореними за зовнішньою подібністю порівняннями; незвичайними іменами героїв – учасників невігядливих сюжетів; добром та чергуванням ситуацій і хронотопів для кожного вірша. Тим самим він викликає у дорослого реципієнта асоціації з книгами, читаними у дитинстві, а у юного – бажання відчувати себе співучасником персонажа.

Узагальнюючи, наголосимо:

Англо-американський літературний модернізм – скандальний, бунтарський, епатажний на початку своєї історії – саме в особі Т.С. Еліота набув академічної репутабельності, а сам поет невдовзі став утіленням літературної стабільності й авторитету. Модерністські твори Еліота, зібрані у книзі «Котознавство від Старого Опосума», мають такі стильові ознаки: домінування дієслів у формі *Simple (Present і Past)*, повтори, утворені на засадах хіазму; концепти релігійного обряду; семантично марковані алітерації та асонанси; прийоми інверсії та парцеляції, вжиті з метою посилення впливу на реципієнта; незвичайні кінцеві та внутрішні рими, варіативність строфічних форм і метроритму вірша, котрі зумовлюють суто еліотівський «графостиль»; розмаїті інтертекстуальні мотиви.

Первинним результатом взаємодії мовностильових елементів у художньому тексті постає **образ ліричного оповідача** (від першої особи) або **розповідача** (від третьої особи). Це людина, котра, будучи носієм поетичного мислення-чуття, надає кожному об'єктові доквілля сили художнього образу і водночас, задля сильнішого естетичного впливу на читача, змінює інтонацію оповіді в кількох стильових регістрах. Варіювання стилів характерне для «Котознавства від Старого Опосума». З урахуванням читачької адреси цієї книги, перспективним вбачається зіставлення способів сприйняття її текстів дорослими та дітьми, адже за стилістикою мова «Котознавства...» – синтез художнього, наукового й розмовного стилів, простих, але не спрощених розповідей про спостереження за поведками котів та творених на цій основі фантастичних історій. Іншими словами, збірка – один із виявів практичної реалізації англо-американського модерністського постулату «Don't tell, show» («не розказуй, а показуй»).

Дітям ці вірші цікаві як казкові історії про котів-піратів, котів-чарівників, котів-артистів, котів-аристократів тощо; дорослі ж читачі в кожному з котячих образів прозирають насамперед людські характери, зіставленню манери поведінки kota з людською, проєкцію чеснот і вад героя на внутрішній світ людини.

Другим приметним виявом синтезу мовностильових елементів стала **жанрова розмаїтість** книги Еліота. «Котознавство...» представляє цілий діапазон творів для юних читачів – казку («Порядна Кішка Гамбі»), пісню («Пісня медових киць»), детектив («Таємничий Макавіті»), пригодницьку історію («Останній бій Ревучого Тигра», «Ненажера та Мишозварський»), подорожні нотатки («Скімблшенкс, залізничний кіт»), театральний нарис («Гус, театральний кіт»), кулінарну історію з «гламурного» журналу («Бастофер Джонс, клубний кіт»). Дорослий же реципієнт у таких творах відчитує ознаки не лише зазначених, а й деяких інших жанрів, зокрема спогадів («Кіт Морган розказує про себе»).

Третій важливий момент співвідношення мовних стилів у художньому доробку Т.С. Еліота, зокрема в аналізованій збірці, – **інтертекстуальність**. Ліричний оповідач включає до свого мовлення цитати, алюзії, ремінісценції до інших мистецьких творів, часто імітуючи та пародіюючи їх, але загалом ставлячись до них шанобливо – як до своєрідного «учительного Свангелія» для формування естетичного досвіду людей.

Навіть попри те, що вірші часто написано простими, звичними як для носіїв мови, так і для іноземців словами, читач цих творів повинен мати ґрунтовну філологічну та культурологічну підготовку для їх розуміння та тлумачення. Т.С. Еліот сприймав віршування як гру розуму, калейдоскоп вражень і почуттів, але сам витворив такий стиль, у котрому матеріалізується не лише головний концепт його світогляду – занепокоєння внаслідок зміщення духовних орієнтирів світу, а й способи віднайдення первозданої гармонії. Робить він це передусім через мову, виступаючи її творцем і перетворювачем.

Література:

1. Джугастрянська Ю. Для «дорослих» дітей і «дитячих» дорослих : Томас Стернз Еліот. Котознавство від Старого Опосума / Вірші. Переклад із англійської Івана Андрусяка : [рецензія] / Юлія Джугастрянська. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2009/05/15/dlja-doroslyh-ditej-i-dytjachyh-doroslyh>
2. Еліот Т. С. Котознавство від Старого Опосума / Т. С. Еліот ; пер. з англ. І. Андрусяка. – К. : Грані-Т, 2008. – 56 с. – (Дитяча іронічна поезія).
3. Панова О. О. Джерела анімалістичної образності в поетико-стильовій традиції творів Т. С. Еліота «Практичне котоведення, або книга старого Опосума» та Е.Т.А. Гофмана «Життєві переконання kota Мурра вкупі з фрагментами біографії капельмейстера Іоганнеса Крейсера, що випадково вцілило в макулатурних листах» [Електронний ресурс] / Олена Панова. – Режим доступу : book.net/index.php?p=achapter&bid=10506&chapter=1
4. Чернокова С. С. Англійська лірика 1900-1920-х років і становлення модернізму : монографія / Євгенія Чернокова. – Х. : Компанія «СМІТ», 2013. – 363 с.
5. Чуковский К.И. От двух до пяти / Корней Чуковский. – 22-е изд. – М. : Педагогика, 1990. – 329 с.
6. Eliot, T. S. Old Possum's Book of Practical Cats [Electronic Resource] / T. S. Eliot. Available from : <http://www.moggies.co.uk/html/oldpssm.html>
7. Stone, T. Practical Identity in Old Possum's Book: How T.S. Eliot's Cats Dare Disurb the Universe / Tracy Stone // Margins : A Journal of Literature and Culture Vol. III, 2013. – P. 45–59.
8. Webster's New International Dictionary of the English Language. G&C. Merriam Company, Publishers. Springfield 2, Mass., USA, 1959. – 3530 p.

УДК 811.161.2'282(477.84)

О. І. Новицька,

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського», м. Тернопіль

НАЗВИ СТРАВ ІЗ М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ У ГОВІРКАХ ПІДГАЄЧЧИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті досліджено лексику на позначення страв із м'ясних продуктів, що побутують на території Підгаєччини Тернопільської області. Визначено їхню семантику, етимологію, функціонування. З'ясовано співвіднесеність обстеженого діалектного ареалу з іншими українськими говорами.

Ключові слова: говірка, семема, лексема, лексико-семантична група, назви страв, м'ясні продукти.

NAMES OF DISHES FROM MEAT PRODUCTS IN DIALECTS OF PIDHAYECHCHYNA IN TERNOPIL REGION

The article analyzes lexicon, which describes dishes from meat products that are prevalent on Pidhayechchyna territory in Ternopil region. It is determined their semantics, etymology, functioning. The article deals with the study of vocabulary related to vocabulary appropriate to other Ukrainian dialects and Ukrainian literary language, lexical parallels in Slavic languages are detected. The linguistic research is done. It is set functional activity of nomens to describe studied semema dialects of Pidhayechchyna, based on oral recordings.

Key words: patois, sememe, lexeme, lexical-semantic group, names of dishes, meat products.

НАЗВАНИЯ СТРАВ ИЗ МЯСНЫХ ПРОДУКТОВ В ГОВОРАХ ПОДГАЕЧЧИНЫ ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ

У статье исследовано лексику для обозначения блюд из мясных продуктов, которые бытуют на территории Подгаеччины Тернопольской области. Определено их семантику, этимологию, функционирование. Выяснено соотношение обследованного диалектного ареала с другими украинскими говорами.

Ключевые слова: говор, семема, лексема, лексико-семантическая группа, названия блюд, мясные продукты.

Побутова лексика відіграє важливу роль у житті людини, оскільки в ній представлено соціальний стан, менталітет народу, його світогляд, естетичні смаки та уподобання. Вона яскраво відображає повсякденне життя населення, його культуру.

Упродовж останніх десятиліть в українському мовознавстві помітно зріс інтерес до вивчення назв їжі та кухонного начиння. Тематична група назв їжі містить невичерпну мовну, історичну та етнографічну інформацію. Вона певною мірою відображає народні соціально-економічні умови, ступінь розвитку суспільного організму й культурну спадщину поколінь. Характер харчування залежить від багатьох чинників: соціальних, історичних та природно-географічних умов, господарськокультурної специфіки [2, с. 3].